Nr 33

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av motion angående resetillägg till studiebidrag.

Motionen

I motionen 1972: 989 av herr Westberg i Hofors m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär översyn av bestämmelserna om resekostnadsersättning till yngre elever, såvitt angår den tid för vilken ersättning utgår.

I motionen behandlas frågan om resetillägg till studiebidrag enligt studiehjälpsreglementet. Motionärerna erinrar om att sådana tillägg inte kan utgå för mer än nio månader per läsår, nämligen för månaderna september—december och januari—maj, medan skolåret börjar redan i augusti och pågår några dagar in i juni. Detta medför enligt motionärerna extrakostnader för vissa elever, eftersom en del trafikföretag inte nöjer sig med att eleverna har månadsbiljett för månaderna september—maj utan också kräver halv månadsbiljett för var och en av månaderna augusti och juni. Mot bakgrund härav anser motionärerna att bestämmelserna bör ändras så att resetillägg i framtiden utgår för tio månader om året.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från centrala studiehjälpsnämnden (CSN).

Gällande bestämmelser

Studiehjälpsreglementet (1964: 402, omtryckt 1970: 267, senast ändrat 1972: 383) reglerar de studiesociala förmånerna till elever i gymnasier, yrkesskolor, fackskolor och därmed jämförbara läroanstalter. Inom studiehjälpssystemet skiljer man mellan yngre och äldre elever, varvid till den förra gruppen räknas elever som fyller högst 19 år under det kalenderår då läsåret eller kursen börjar. Studiehjälpen för yngre elever omfattar studiebidrag jämte inkomst- och behovsprövade tillägg samt studielån. Dessutom kan elever som har lång väg till skolan erhålla antingen inackorderingstillägg eller resetillägg. Äldre elever kan inte få resetillägg.

Bestämmelser om resetillägg finns i 11 § studiehjälpsreglementet och i 5—7 §§ studiehjälpskungörelsen (1964: 502, omtryckt 1971: 336, änd-

rad senast 1972: 257). Resetillägg utgår endast till elever, som inte erhåller inackorderingstillägg, och endast om färdvägen mellan bostaden och skolan är minst sex kilometer. Tillägget uppgår till 65, 85, 110 resp. 130 kr. i månaden beroende på avståndet. För studerande, som kan erhålla färdbiljett med sådan prisnedsättning att resekostnaderna blir lägre än nu angivna belopp, gäller en särskild reduktionsbestämmelse.

Studiehjälp utgår för läsår, om det gäller utbildning som omfattar ett eller flera läsår om 40 veckor, och i annat fall för kurstid. Läsåret anses omfatta nio månader. Härav belöper fyra månader på höstterminen och fem månader på vårterminen, om inte CSN förordnar annorlunda för viss utbildning. Enligt anvisningar utfärdade av CSN den 1.9.1971 omfattar höstterminen i regel månaderna september—december och vårterminen månaderna januari—maj.

Tidigare behandling

Sedan studiehjälpssystemet infördes 1964 har reglerna om resetillägg i studiehjälpsreglementet och studiehjälpskungörelsen vid åtskilliga tillfällen varit föremål för motioner i riksdagen och de har också flera gånger ändrats. Den i förevarande motion aktualiserade frågan har dock inte tidigare behandlats i riksdagen.

I ett av CSN den 1.9.1971 utfärdat cirkulär ges särskilda anvisningar och förklaringar beträffande reglerna om resetillägg men inte heller i detta berörs det i motionen behandlade spörsmålet.

Remissyttrandet

Efter att ha redogjort för gällande bestämmelser om resetillägg redovisar CSN i sitt yttrande resultatet av en undersökning som nämnden företagit för att få en närmare uppfattning om omfattningen av de av motionärerna åsyftade merkostnaderna för vissa elever. Nämnden, som hänvänt sig till statens järnvägar och Svenska busstrafikförbundet, anför:

Kontakten med SJ gav vid handen att alla elever, som reser med SJ:s tåg och bussar till och från skolan, kan lösa terminskort, vilket även berättigar till resor utan extra kostnad under augusti och juni. Enligt uppgift från Busstrafikförbundet tillämpar i stor utsträckning de privata trafikföretagen samma system. Det finns dock fortfarande företag som inte är lika generösa vad gäller resor under de aktuella månaderna. Det har vidare framkommit vid kontakter, som nämnden tagit med vissa skolstyrelser, att en del elever — — — innan studiehjälp utbetalats av ekonomiska skäl inte köper terminskort. Man köper då i stället månadskort och löser biljetter för resorna i augusti och juni. Detta blir emellertid för hela terminen dyrare än terminskort.

Av den undersökning som CSN företagit framgår att det övervägande antalet elever inte behöver erlägga någon betalning för de resor, som företas till och från skolan under augusti och juni. Med hänsyn härtill har CSN inte funnit tillräckliga skäl föreligga för en utökning av rätten till resetillägg på sätt motionärerna föreslår. Antalet trafikföretag, som inte medger fria resor i augusti och juni, kan också i framtiden beräknas bli färre än vad nu är fallet.

Utskottet

Resetillägg till studiebidrag enligt studiehjälpsreglementet kan beviljas yngre elever, som inte har inackorderingstillägg, under förutsättning att deras färdväg mellan bostaden och skolan är minst sex kilometer. Tilläggets storlek är beroende på avståndet. Normalbeloppen varierar mellan 65 och 130 kr. i månaden. Resetillägg utgår liksom annan studiehjälp antingen för läsår eller för viss kurstid. Läsåret anses omfatta nio månader, varav normalt fyra, september—december, på höstterminen och fem, januari—maj, på vårterminen.

Motionärerna erinrar om att skolåret i praktiken börjar redan i augusti och inte slutar förrän i juni, vilket medför högre resekostnader för en del elever, som måste lösa månadsbiljett för tio månader utan att ha rätt till resetillägg för mer än nio. I motionen framhålls att de statliga resekostnads- och inackorderingsbidragen tillkommit för att ge landsbygdens skolungdom möjlighet att fortsätta sina studier på villkor som något så när överensstämmer med dem som gäller för skolortens ungdom. Motionärerna anser att resetillägg av rättvise- och jämlikhetsskäl bör kunna utgå för tio månader per läsår och hemställer om översyn av bestämmelserna i detta avseende.

CSN redovisar i sitt remissyttrande resultatet av en undersökning angående omfattningen av de av motionärerna åsyftade merkostnaderna för vissa elever. Nämnden har vid kontakter med SJ och Svenska busstrafikförbundet inhämtat att alla elever, som reser med SJ:s tåg eller bussar till och från skolan, kan lösa terminskort, som berättigar till resor utan extra kostnad under augusti och juni, samt att de privata trafikföretagen i stor utsträckning tillämpar samma system. Man har dock konstaterat att vissa företag inte är lika generösa i fråga om resor under de aktuella månaderna. CSN upplyser vidare att det framkommit att en del elever av ekonomiska skäl inte köper terminskort innan studiehjälp utbetalats. I stället löser de månadskort och betalar separat för resorna i augusti och juni, vilket blir dyrare än att köpa terminskort. CSN uttalar sammanfattningsvis att undersökningen gett vid handen att det övervägande antalet elever inte behöver erlägga betalning för resorna till och från skolan i augusti och juni. Med hänsyn härtill och då antalet trafikföretag, som inte medger fria resor i augusti och juni, i framtiden kan beräknas bli färre än nu anser CSN att tillräckliga skäl

inte föreligger för utökning av rätten till resetillägg på sätt motionärerna föreslår.

Av CSN:s yttrande framgår att de flesta av de elever, som dagligen reser mellan bostaden och skolan och som är berättigade till resetillägg, kan lösa terminskort som ger dem rätt till resor under hela skolåret. Det framgår emellertid också att vissa elever — beroende på vilket trafikföretag som anordnar kommunikationerna till och från skolan — måste betala särskilda avgifter för sina resor under skoldagarna i augusti och juni. Eftersom kostnaderna för dessa resor inte täcks av resetilläggen får denna grupp elever högre resekostnader än andra. Även om det gäller en relativt liten grupp och denna kan antas bli ännu mindre i framtiden, anser utskottet likväl i likhet med motionärerna att den olikhet som sålunda råder mellan olika elever bör avhjälpas. Utskottet tillstyrker därför motionärernas begäran om översyn av ifrågavarande bestämmelser.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till motionen 1972: 989 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om översyn av bestämmelserna om resetillägg till studiebidrag enligt studiehjälpsförordningen i enlighet med vad utskottet anfört.

Stockholm den 2 november 1972

På socialförsäkringsutskottets vägnar
TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Fredriksson (s), Carlsson i Vikmanshyttan* (c), Lundberg (s), Jonsson i Mora (fp), fröken Sandell (s), herrar Ringaby (m), Karlsson i Ronneby* (s), Magnusson i Nennesholm (c), fru Håvik (s), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Olsson i Stockholm* (vpk), fröken Bergström (fp), herrar Signell (s) och Andersson i Ljung (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

MARCUS BOKTR. STOCKHOLM 1972 720051